

Parergón z banskej mapy s meračskými a rysovacími pomôckami, 1763

Práce levočského zlatníka Jozefa Szilássyho, okolo roku 1750

Plátenník, kolorovaná rytina podľa kresby J. H. Bikessyho, 1816

Prvá strana: Peter Michal Bohúň: Janko Francisci ako kapitán slovenských dobrovoľníkov v revolúcii 1848 - 1849. Slovenská národná galéria Bratislava

Organizátori výstavy: Ministerstvo kultúry SR Ministerstvo zahraničných vecí SR Slovenské národné múzeum

© Autor: Pavol Komora, 2006 © Výtvarné riešenie: Ateliér Choma, 2006

ISBN 80-8060-180-1

9 788080 601805 >

Orba. Ilustrácia z knihy Juraja Fándlyho Pílni domajši a poľní hospodár, 1792

Majolika z manufaktúry v Holiči, 2. polovica 18. storočia. SNM - Historické múzeum Bratislava

Zástava slovenských dobrovoľníkov z roku 1848 sa stala základom slovenskej národnej zástavy

■ Výstava v 15 tematických častiach zachytáva hlavné udalosti a dejinné procesy, ktoré v 16. - 19. storočí spoluvytvárali mozaiku dejín Slovenska. Značnú pozornosť venuje postupnej transformácii stredovekej slovenskej národnosti na novodobý národ, najmä v etape národného obrodnenia koncom 18. storočia a prvej polovici 19. storočia. V hlavných črtách sleduje vývin hospodárstva, spoločenských vzťahov a kultúry. Prezentuje dobové umelecké diela a pamiatky hmotnej kultúry, ktoré sú svedectvom dobovej vyspelosti a svojráznosti života na

Slovensku. Zachytáva tiež podstatné momenty náboženského diania. Predstavuje významné osobnosti slovenských dejín daného obdobia a približuje prínos Slovenska do pokladnice vzdelanosti a kultúry národov Európy a sveta. Vzhľadom na svoj rozsah výstava môže byť len stručným prehľadom daného obdobia, nemôže zachádzať do prílišných detailov. Jej organizátori však vyslovujú nádej, že návštevníkov zaujme a stane sa pre nich impulzom na bližšie spoznávanie minulosti, ale i súčasnosti Slovenska.

Ludovít Štúr (1815 - 1856), vedúca osobnosť slovenského národného hnutia, kodifikátor spisovnej slovenčiny - J. B. Klemens, olej, 1873. Matica slovenská Martin

Obal stanov Matice slovenskej, 1863

Domínik Skutecký: Trh v Banskej Bystrici, olej, 1890. Krajská galéria Banská Bystrica

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY
SLOVENSKE NÁRODNÉ MÚZEUM

Slovensko v 16. - 19. storočí

Renesančná kachlica:
Sediaci muž a žena, hlina,
polychrómna glazúra,
16. storočie. Trenčianske
múzeum Trenčín

Obliehanie Komárna tureckým vojskom v roku 1594, dobová rytina

Korunovačná medaila
Márie Terézie, 1741

Oslobodenie pevnosti Nové Zámky od Turkov v roku 1685, dobová rytina na
medenej platni. SNM - Historické múzeum Bratislava

■ Územie dnešného Slovenska obývané predkami Slovákov bolo v 10. storočí včlenené do Uhorska, nového multietnického štátneho útvaru, ktorý sa sformoval pod hegemóniou maďarského etnika po jeho usadení v strednej Európe. Súčasťou Uhorska bolo Slovensko až do vzniku Česko-Slovenska v roku 1918. Dejiny Slovenska a Slovákov boli teda takmer tisíc rokov úzko späté s dejinami ostatných národov žijúcich v Uhorsku - Maďarov, Chorvátov, Rumunov, Nemcov, Srbov, Poliakov, Rusínov, Židov

a zároveň aj s dejinami ďalších národov, s ktorými sa v priebehu storočí ocitli v ríši Habsburgovcov. Vďaka strategickej polohe, bohatstvu prírodných zdrojov a usilovnosti obyvateľstva patrilo Slovensko k najvyspelejším regiónom Uhorska i celého stredoeurópskeho priestoru. Pozoruhodný bol rozvoj stredovekých miest a stavitelstva, vysokú úroveň dosiahol baníctvo a spracovanie kovov.

■ Začiatkom 16. storočia sa Slovensko dostalo do novej eta-

py svojich dejín. Nástupom novoveku sa vývoj zdynamizoval. Významne naň vplývali nové geopolitické, vojenské, historické a kultúrne faktory: zámorské objavy, výboje Osmanskej ríše, idey a kultúra renesancie, reformácia a protireformácia, stavovské povstania šľachty v 17. storočí, neskôr osvietenstvo a s ním spojené reformy, rast národného uvedomenia, kríza a pád feudalizmu, počiatky priemyselnej revolúcie. Dôležitou okolnosťou vývoja bolo, že význam Slovenska v rámci Uhorska na za-

čiatku tohto obdobia výrazne vzrástol. Stalo sa tak v dôsledku expanzie osmanských Turkov do strednej Európy, ktorí obsadili veľkú časť Uhorska. Na Slovensko boli prenesené ústredné štátne úrady, čím sa Slovensko sa zhruba na dva a pol storočia stalo centrom krajiny. Nemenej dôležitou okolnosťou bolo, že na juhu Slovenska sa viac ako 150 rokov tiahla nepokojná hranica s nebezpečným tureckým susedom a Slovensko spolu s Rakúskom a Chorvátskom plnilo úlohu štítu kresťanskej Európy.

Madona Majstra Pavla
z Kostola sv. Jakuba v Levoči,
začiatok 16. storočia

Habánsky džbán, fajansa,
17. storočie. SNM - Historické
múzeum Bratislava

Sklomalba sv. Martina v Dóme
sv. Martina v Bratislave, 1667

Bratislava - hlavné a korunovačné mesto Uhorska, kolorovaná medirytina
J. Hoefnagela, 1593

Matej Bel (1684 - 1749) polyhistor,
evanjelický kňaz a pedagóg. Vynikol
v oblasti vlastivedy. Bol členom
vedeckých spoločností v Berlíne,
Londýne, Olomouci a Jene.